
Wprowadzenie

Współczesne uwarunkowania zarządzania przedsiębiorstwem stają się bardziej wymagające i niestabilne. W związku z tym coraz większego znaczenia nabiera problem dostarczania menedżerom rzetelnych informacji.

Rozwój i przetrwanie przedsiębiorstw zależą od umiejętności szybkiej adaptacji do zmieniających się warunków. Konieczne jest więc poszukiwanie nowych narzędzi zarządzania przedsiębiorstwem celem wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami oraz identyfikowanie nowych możliwości przetrwania i rozwoju przedsiębiorstw. Jednym z takich narzędzi jest monitoring finansowy, który cechuje proces ciągłego i aktywnego zarządzania oparty na pełnej i kompleksowej analizie sytuacji przedsiębiorstwa, antycypujący pojawiające się ograniczenia, zagrożenia i bariery funkcjonowania oraz rozwoju zarówno wewnątrz, jak na zewnątrz (w otoczeniu). Stanowi istotne narzędzie uzupełniające w procesach oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej własnego przedsiębiorstwa, a także potencjalnych partnerów handlowych.

Zasadniczy cel niniejszej monografii został zrealizowany za pomocą uzyskania odpowiedzi na poniższe pytania:

1. W jaki sposób monitoring i monitoring finansowy jest przedstawiany w dokumentach informacyjnych (sprawozdaniach finansowych i niefinansowych) działalności przedsiębiorstw?
2. Na jakich wskaźnikach oparty jest monitoring finansowy, jakie są warunki skutecznego monitoringu wspomagającego procesy zarządzania przedsiębiorstw?
3. W jaki sposób można przeprowadzać monitoring finansowy w przedsiębiorstwach z zastosowaniem określonych modeli dyskryminacyjnych?
4. W jaki sposób zasoby informacyjne oparte na monitoringu finansowym są dostosowywane, aby prawidłowo i syntetycznie diagnozowały sytuację przedsiębiorstw również z uwzględnieniem ryzyka?

Dla uzyskania odpowiedzi na powyższe pytania zastosowano różne, wzajemnie uzupełniające się metody badawcze obejmujące krytyczną analizę literatury polskiej i zagranicznej, analizę zawartości treści (*content analysis*) sprawozdań finansowych i niefinansowych, raportów, dokumentów informacyjnych, studia przypadków w ujęciu przedsiębiorstw i sektorów oraz wnioski na podstawie zebranej literatury i wyników badań empirycznych. W ramach badań empirycznych analizie treści poddano dokumentację informacyjną polskich różnych 56 sektorów.

Monografia składa się ze wstępu, czterech rozdziałów i podsumowania.

Rozdział pierwszy został poświęcony definiowaniu i klasyfikowaniu monitoringu i monitoringu finansowego przedsiębiorstw. Przegląd literatury wykazał wielowymiarowość pojęcia „monitoring”; analiza jego rodzajów (monitoringu) pozwoliła uporządkować całość rozważań i dała asumpt do ukierunkowania dalszych rozważań odnośnie monitoringu finansowego, jego roli i zadań w zarządzaniu przedsiębiorstwem. W monografii podjęto próbę wskazania zadań monitoringu istotnych dla informacyjnego wspomaganie zarządzania. Ważnym aspektem rozważań tego rozdziału jest przeanalizowanie działań z zakresu monitoringu finansowego w informacyjnym wspomaganie zarządzania przedsiębiorstwami.

W rozdziale drugim skoncentrowano się na problemach metodycznych w systemie monitoringu finansowego przedsiębiorstw. Zostały w nim zaprezentowane rozważania dotyczące wyboru i konstrukcji wskaźników, na których może zostać zbudowany monitoring finansowy. Rozwinięciem tych rozważań jest analiza wykorzystywanej w przedsiębiorstwach sprawozdawczości finansowej i niefinansowej. Uwzględnienie w procesach monitoringu sprawozdawczości niefinansowej wpisuje się w problematykę zasobów informacyjnych przedsiębiorstw i kierunków rozwoju sprawozdawczości z założeniem, że raport zintegrowany jest najlepszą formą dla prezentacji holistycznego obrazu przedsiębiorstwa, umożliwiającego zrozumienie powiązań pomiędzy biznesem i jego kapitałami oraz sposobu tworzenia wartości, bez względu na rozmiar przedsiębiorstwa i sektor, do którego należy (Fijałkowska i in. 2019, s. 181-185). W dalszej części rozdziału drugiego omówiono warunki skutecznego monitoringu przez pryzmat jego przydatności w procesach wspomaganie decyzji. Ponadto w rozdziale zostały scharakteryzowane czynniki utrudniające procesy realizacji skutecznego monitoringu.

W rozdziale trzecim przedstawiono wyniki własnych badań empirycznych z zakresu monitoringu finansowego przedsiębiorstw. Opisy przypadków dotyczą weryfikacji działalności przedsiębiorstw różnych branż i opierają się na takich modelach jak: rachunek wskaźnika syntetycznego W , modele Altmana, model Mączyńskiej i Zawadzkiego, model Gajdki i Stosa oraz model Hołdy. Wybór modeli odpowiada ich największej rozpoznawalności wśród polskich menedżerów. Co więcej, zastosowane modele w pełni odpowiadają celom badawczym i eksploracyjnemu charakterowi badań. Na uwagę zasługuje prezentacja analizy logitowej na potrzeby monitoringu finansowego zweryfikowana na podstawie studium przypadku. Dopelnieniem prowadzonych badań w tej części monografii jest analiza przypadków poszczególnych sektorów z wykorzystaniem rachunku wskaźnika syntetycznego W . Przedstawiony monitoring działalności finansowej 56 sektorów daje podstawy wypracowania ich listy hierarchicznej, od branży osiągającej najlepsze wyniki według wartości wskaźnika W do listy branż o najniższym poziomie tegoż wskaźnika.

Wygenerowana została w ten sposób baza porównawcza dla monitorowania działalności przedsiębiorstw odpowiednich branż, co wpisuje się w zagadnienia związane z metodologią skutecznego monitoringu.

Rozdział czwarty jest poświęcony problematyce ryzyka w monitoringu działalności przedsiębiorstw i przyszłości monitoringu finansowego w analityce biznesowej przedsiębiorstw (zagadnienia wybrane). Autorka zaproponowała ujęcie w monitoringu finansowym ryzyka działalności przedsiębiorstwa na podstawie rachunku wskaźnika *RaP*. Rachunek tegoż wskaźnika znalazł miejsce w proponowanym systemie monitorowania z uwzględnieniem ryzyka. Przyszłość monitoringu finansowego powiązana została z rozważaniami z analityką biznesową opartą na sprawozdaniach pro forma.

Podsumowanie monografii obejmuje spostrzeżenia i wnioski z badań literaturowych oraz badań empirycznych. W tej części zostały sformułowane postulaty dotyczące kierunków dalszych badań związanych ze stosowaniem monitoringu finansowego w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Monografia jest adresowana do menedżerów reprezentujących takie dziedziny jak: zarządzanie, rachunkowość i finanse. Publikacja jest skierowana również do studentów – takich kierunków jak zarządzanie, finanse oraz kierunków pokrewnych – którzy pragną poszerzyć wiedzę o zasobach informacyjnych przedsiębiorstw, narzędziach wspomagających zarządzanie przedsiębiorstwami na bazie skutecznego monitoringu finansowego.